

УДК 341.23: 341.228
DOI 10.30970/vir.2020.48.0.11047

АРКТИЧНА РАДА – ФОРУМ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА У ПІВНІЧНОМУ ПОЛЯРНОМУ РЕГІОНІ

Яна Павко

*Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України,
вул. Трьохсвятительська, 4, м. Київ, Україна, 01001,
e-mail: yanapavko@gmail.com*

Проаналізовано діяльність Арктичної ради як форуму міжнародного співробітництва в Північному полярному регіоні. Створення вищезазначеної регіональної міжнародної організації 1996 року започаткувало співпрацю держав з актуальних питань в Арктиці, передусім у сфері охорони навколишнього середовища. Арктична рада об'єднала вісім держав Північного полярного регіону, організації корінних народів Арктики, які мають статус «постійних учасників», та міжнародні організації (міжурядові, міжпарламентські, неурядові), які набули статусу спостерігачів. Як і будь-яка організація, вона має переваги та недоліки. Загалом за час існування Арктичної ради держави під її егідою вдалося прийняти три важливі регіональні міжнародні договори, які регулюють відносини між ними, а також низку актів «м'якого права», що мають політичну вагу. Україна має усі шанси поглибити співробітництво з державами зазначеного регіону як спостерігач в Арктичній раді.

Ключові слова: Арктика; регіональна міжнародна організація; «м'яке право»; «постійний учасник»; «процес Рованіемі»; спостерігач.

Постановка проблеми. Сьогодні в Північному полярному регіоні простежуються політичні, воєнно-стратегічні, соціально-економічні, екологічні та науково-дослідні проблеми, які можна вирішити завдяки розширенню та поглибленню багатостороннього рівноправного міжнародного співробітництва. Як зазначає А. Дмитрієв, на сучасному етапі розвитку дедалі більшого значення набуває тенденція інституціоналізації міжнародних відносин, що пов'язана з виникненням і становленням інституту міжнародних організацій [5, с. 418]. Як рушійна сила, що координує діяльність держав у Північному полярному регіоні, діють універсальні та регіональні міжнародні організації. Своєю чергою, серед міжнародних організацій регіонального характеру вагому роль відіграє Арктична рада, створена з метою сприяння співпраці держав у сфері охорони навколишнього середовища та забезпечення сталого розвитку Північного полярного регіону. За час свого існування, незважаючи на критику на свою

адресу, Арктична рада суттєво вплинула на розвиток міждержавного співробітництва у зазначеному регіоні, в рамках якого арктичні держави уклали три міжнародні угоди.

Аналіз останніх наукових досліджень та публікацій. У статті використано праці таких вітчизняних і зарубіжних учених, як В. Буткевич, А. Дмитрієв, М. Беккер, Е. Блум та ін. Окрім того, нами проаналізовано міжнародні договори, укладені під егідою Арктичної ради, та акти міжнародного «м'якого права», які розкривають різні аспекти діяльності зазначеної вище міжнародної організації.

Мета статті – дослідження особливостей Арктичної ради як міжурядового форуму вищого рівня, який об'єднує вісім держав Північного полярного регіону, та визначення її переваг і недоліків.

Виклад основного матеріалу. Арктична рада є регіональною міжнародною організацією, яку створено 19 вересня 1996 року як міжурядовий форум для співробітництва держав у Північному полярному регіоні на підставі *Декларації про заснування Арктичної ради (Declaration on the Establishment of the Arctic Council)* [4]. Зокрема, 1989 року Данія, Ісландія, Канада, Норвегія, РФ, США, Фінляндія і Швеція під час зустрічі в м. Рованіємі за ініціативою уряду Фінляндії домовилися щодо проведення конференції міністрів держав з охорони навколишнього середовища в Арктиці. На конференції планували прийняти основоположні міжнародні екологічні норми та спільну програму природоохоронних дій. Саме ця зустріч започаткувала політико-правовий процес під назвою «процес Рованіємі» (*Rovaniemi process*), під час якого 14 червня 1991 року вісім вищезазначених держав прийняли *Стратегію охорони навколишнього середовища Арктики (Arctic Environmental Protection Strategy)* як основу для створення Арктичної ради. У ній держави визнали важливість екосистем Арктики, а також необхідність розширення знань про глобальне забруднення та його загрози навколишньому арктичному середовищу [10]. Незважаючи на те, що стратегія є актом «м'якого права», окремі її положення були імплементовані в національне законодавство держав-учасниць Арктичної ради. Натомість 16 вересня 1993 року держави підписали *Декларацію про навколишнє середовище і розвиток в Арктиці (Declaration on Environment and Development in the Arctic)*, в якій вони «підтвердили свої зобов'язання займатися охороною навколишнього середовища Арктики на пріоритетній основі та реалізовувати Стратегію охорони навколишнього середовища» [7].

Наголосимо, що Арктичну раду, згідно з *Декларацією про заснування Арктичної ради* 1996 року, створено з метою: 1) пошуку способів організації співробітництва, координації та взаємодії між арктичними державами з питань Арктики, що становлять спільний інтерес, із залученням об'єднань арктичних корінних народів та інших мешканців Арктики, передусім з питань сталого розвитку й захисту арктичного навколишнього середовища; 2) нагляду і координації в рамках Стратегії охорони навколишнього середовища Арктики щодо Програми арктичного моніторингу й оцінки, Програми збереження арктичної природи і фауни, Програми захисту

арктичного морського середовища, Програми попередження, готовності та реагування на надзвичайні ситуації; 3) визначення сфери, на яку має поширюватися Програма сталого розвитку, а також її контролю і координації; 4) поширення інформації, заохочення інтересу щодо питань, які стосуються Арктики [4; 6, с. 383–384]. На думку Е. Блума, перше завдання Арктичної ради полягає у забезпеченні охорони навколишнього середовища в Північному полярному регіоні та сприянні вирішенню природоохоронних проблем, передусім у рамках Програми арктичного моніторингу та оцінки (*Arctic Monitoring and Assessment Programme, AMAP*), а друге – у створенні всіх умов для досягнення сталого розвитку регіону [19, р. 712–713].

Зауважимо, що вищим органом Арктичної ради є сесія міністрів закордонних справ держав-членів, що відбуваються один раз на два роки в державі головування. У проміжках між сесіями її поточними питаннями займається Комітет старших посадових осіб, який призначає засідання два рази на рік. Період головування кожної держави-члена Арктичної ради становить два роки. Протягом 2019–2020 рр. головує в Арктичній раді Ісландія. Держава виступає за сталий розвиток регіону та конструктивний діалог між арктичними та неарктичними державами [23]. Рішення організації приймаються на основі консенсусу держав-членів (п. 7 Декларації про заснування Арктичної ради 1996 року). Її рекомендації не мають юридично обов'язкової сили, проте мають вагомое політичне значення [1, с. 87; 4]. Членами Арктичної ради є Данія, Ісландія, Канада, Норвегія, РФ, США, Фінляндія і Швеція. Водночас статус «постійного учасника» в ній отримали такі організації корінних народів, як *Арктична рада атабасків* (*Arctic Athabaskan Council*), *Міжнародна асоціація алеутів* (*Aleut International Association*), *Міжнародна рада гвіч'їн* (*Gwich'in Council International*), *Циркумплярна рада інуїтів* (*Inuit Circumpolar Council*), *Асоціація корінних малочисельних народів Півночі, Сибіру та Далекого Сходу РФ* (*Russian Association of Indigenous Peoples of the North*), *Рада саамів* (*Saami Council*). Вони, насамперед, беруть участь у процесі прийняття рішень в Арктичній раді та формуванні арктичної політики [25]. Зазначимо, що категорію «постійного учасника» (*permanent participant*) запроваджено для забезпечення активної участі та проведення консультацій з представниками арктичних корінних народів у рамках міжнародної організації (п. 2 Декларації про заснування Арктичної ради 1996 р.). Окрім того, в Арктичній раді відкритий статус спостерігачів для: неарктичних держав; міжурядових і міжпарламентських організацій, універсальних і регіональних; неурядових організацій, які, згідно з рішенням Ради, можуть зробити позитивний внесок в її роботу (п. 3 Декларації про заснування Арктичної ради 1996 р.) [4]. Під час ухвалення рішення щодо отримання заявником статусу спостерігача Арктична рада враховує такі критерії: дотримання цілей організації; визнання суверенітету, суверенних прав та юрисдикції арктичних держав у Північному полярному регіоні; визнання застосування широкої міжнародно-правової бази щодо Північного Льодовитого океану; демонстрація політичної готовності та наявності фінансових можливостей зробити внесок у роботу постійних

учасників та інших корінних народів Арктики; інтерес до Арктики та передача досвіду в роботі Арктичної ради; демонстрація конкретного інтересу та здатності підтримувати роботу Арктичної ради, у тому числі шляхом встановлення партнерських відносин з державами-членами і постійними учасниками, доводячи до відома владу про проблеми Арктики [24]. До речі, 2013 року прийнято *Керівництво для спостерігачів Арктичної ради для допоміжних органів (Arctic Council Observer Manual for Subsidiary Bodies)* [13]. Загалом статус спостерігачів отримали тринадцять неарктичних держав (Великобританія (1998), Індія (2013), Іспанія (2006), Італія (2013), Корея (2013), Китай (2013), Нідерланди (1998), Німеччина (1998), Польща (1998), Сінгапур (2013), Франція (2000), Швейцарія (2017), Японія (2013), тринадцять міжнародних міжурядових і міжпарламентських організацій (*Міжнародна рада з дослідження моря (International Council for the Exploration of the Sea, ICES)* – 2017 р., *Міжнародна Федерація товариств Червоного Хреста та Червоного Півмісяця (International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies, IFRC)* – 2000 р., *Міжнародна морська організація (International Maritime Organization, IMO)* – 2019 р., *Міжнародний союз охорони природи (International Union for Conservation of Nature, IUCN)* – 2000 р., *Рада міністрів північних держав (Nordic Council of Ministers)* – 2000 р., *Північна екологічна фінансова корпорація (Nordic Environment Finance Corporation, NEFCO)* – 2004 р., *Північноатлантична комісія з морських ссавців (North Atlantic Marine Mammal Commission, NAMMCO)* – 2000 р., *Комісія ОСПАР (OSPAR Commission)* – 2017 р., *Постійний комітет парламентарів Арктичного регіону (Standing Committee of the Parliamentarians of the Arctic Region, SCPAR)* – 1998 р., *ПРООН – Програма розвитку ООН (United Nations Development Programme, UNDP)* – 2002 р., *ЮНЕП – Програма ООН з навколишнього середовища (United Nations Environment Programme, UNEP)* – 1998 р., *Всесвітня метеорологічна організація (World Meteorological Organization, WMO)* – 2017 р., *Рада західних країн Північної Європи (West Nordic Council, WNC)* – 2017 р., а також дванадцять міжнародних неурядових організацій (*Консультативний комітет із захисту моря (Advisory Committee on Protection of the Sea, ACOPS)* – 2000 р., *Арктичний інститут Північної Америки (Arctic Institute of North America, AINA)* – 2004 р., *Асоціація «Оленярі світу» (Association of World Reindeer Herders, WRH)* – 2000 р., *Циркумплярний союз охорони природи (Circumpolar Conservation Union, CCU)* – 2000 р., *Міжнародний арктичний науковий комітет (International Arctic Science Committee, IASC)* – 1998 р., *Міжнародна арктична асоціація соціальних наук (International Arctic Social Sciences Association, IASSA)* – 2000 р., *Міжнародний союз з приполярної медицини (International Union for Circumpolar Health, IUCH)* – 1998 р., *Міжнародна робоча група зі справ корінних народів (International Work Group for Indigenous Affairs, IWGIA)* – 2002 р., *Північний форум (Northern Forum)* – 1998 р., *Міжнародна організація із захисту океанів (International Organization for the Protecting the World's Oceans)* – 2017 р., *Університет Арктики (University of the Arctic)* – 2002 р., *Всесвітній фонд дикої природи (World Wildlife Fund for Nature, WWF)* – 1998 р.

У рамках Арктичної ради створено шість робочих груп, які відповідають за різні напрями її діяльності: робоча група зі збереження арктичної флори і фауни (*Conservation of Arctic Flora and Fauna (CAFF) Working Group*); робоча група із попередження, готовності та реагування на надзвичайні ситуації (*Emergency Prevention, Preparedness and Response (EPPR) Working Group*); робоча група із ліквідації забруднення в Арктиці (*Arctic Contaminants Action Program (ACAP) Working Group*); робоча група із Програми арктичного моніторингу та оцінки (*Arctic Monitoring and Assessment Programme (AMAP) Working Group*); робоча група із захисту арктичного морського середовища (*Protection of the Arctic Marine Environment (PAME) Working Group*); робоча група зі сталого розвитку (*Sustainable Development (SDWG) Working Group*) [15; 17; 20; 21; 26; 27]. До їхнього складу входять експерти, представники галузевих міністерств, представники державних установ і дослідники. Зокрема, до допоміжних органів Арктичної ради можна зачислити цільові та експертні групи. Сьогодні діє експертна група із сажі та метану (*Black Carbon and Methane Expert Group*), створена 2015 року. Крім того, протягом 2011–2013 рр. функціонувала експертна група із екосистемного управління (*Ecosystem-based Management Expert Group*). Загалом учасники робочих груп і представники від держав-членів беруть участь у цільових групах. Своєю чергою, цільові групи функціонують до досягнення результатів відповідно до поставлених завдань [28].

Зазначимо, що на першій сесії міністрів закордонних справ Арктичної ради 17–18 вересня 1998 року в м. Ікалуїт (Канада) вісім держав Північного полярного регіону підтвердили необхідність тісного співробітництва з *Радою Баренцева/Євроарктичного регіону*, РБЄР (*Barents Euro-Arctic Council*), *Північною радою (Nordic Council)* та іншими міжнародними організаціями [30, р. 6]. Доречно нагадати, що підписання державами 28 травня 2008 року *Луїссатської декларації (Ilulissat Declaration)*, яка стала позитивним результатом проведення Конференції з питань Північного Льодовитого океану, започаткувало кооперацію «арктичної п'ятірки». У зазначеному вище документі акцентовано увагу на розширенні рівноправної співпраці арктичних держав у рамках РБЄР та Арктичної ради [29, р. 12]. На другій міністерській сесії Арктичної ради 2000 року в м. Барроу (США) держави прийняли *Рамковий документ зі сталого розвитку (Framework Document (Chapeau) for the Sustainable Development Programme)*, що став основою співробітництва держав з екологічних проблем у Північному полярному регіоні [22, р. 1–2]. Загалом за період існування Арктичної ради прийнято чимало важливих документів, які вплинули на становлення та розвиток співробітництва держав у досліджуваному регіоні, передусім у сфері охорони навколишнього середовища. Створений 2013 року *Постійний секретаріат Арктичної ради (Standing Secretariat of the Arctic Council)* в центрі «Фрам» у Тромсе виконує дві основні функції: адміністративної та організаційної підтримки; комунікаційну [14]. До речі, 2019 року Арктична рада вперше не змогла прийняти підсумкову декларацію через розбіжності точок зору у трактуванні державами необхідності протидії

зміні клімату та дотримання положень Паризької угоди 2015 року. США, як завжди, виступили проти долучення цього питання до документа [3].

Арктична рада 2014 року створила *Арктичну економічну раду (Arctic Economic Council)* як платформу для конструктивного діалогу між урядами держав-членів Арктичної ради та бізнес-спільнотою з метою забезпечення сталого соціально-економічного розвитку Північного полярного регіону [16].

Україна як морська держава, безумовно, зацікавлена у співробітництві з державами Північного полярного регіону. Її перспективне завдання – отримання статусу спостерігача в Арктичній раді, що даватиме їй змогу брати участь в обговоренні арктичних питань та співпрацювати з державами регіону. Нашій державі необхідно використовувати потенційні можливості Арктичної ради для створення такого оптимального режиму в зазначеному регіоні, який враховуватиме і її законні інтереси. Надзвичайний і Повноважний Посол України в Королівстві Норвегія Вячеслав Яцюк під час візиту до Норвегії 2019 року зазначив, що Україна може стати гравцем в Арктиці як на рівні двосторонніх відносин з арктичними державами, так і на рівні міжнародних і регіональних інститутів [11].

Доцільно звернути увагу на позитивні тенденції роботи Арктичної ради з моменту її створення. По-перше, це розширення кола питань для розгляду. Діяльність Арктичної ради є багатогранною, хоча до її компетенції і не належать питання воєнної безпеки та встановлення територіальних кордонів. Зауважимо, що компетенції цієї міжнародної організації стосуються питання «м'якої безпеки», пов'язані з проведенням операцій щодо пошуку і рятування в Північному полярному регіоні. Значним досягненням кооперації арктичних держав стало прийняття першого міжнародного договору в рамках Арктичної ради – *Угоди про співробітництво в авіаційному та морському пошуку і рятуванні в Арктиці* 2011 року (Agreement on Cooperation on Aeronautical and Maritime Search and Rescue in the Arctic) [8]. Крім того, 2013 року держави підписали *Угоду про співробітництво в сфері готовності та реагування на забруднення моря нафтою в Арктиці* (Agreement on Cooperation on Marine Oil Pollution, Preparedness and Response in the Arctic) [9], а 2017 року – *Угоду зі зміцнення міжнародного арктичного наукового співробітництва* (Agreement on Enhancing International Arctic Scientific Cooperation) [12]. По-друге, зміцнення Арктичної ради у фінансових та організаційних питаннях. Зокрема, створено Постійний секретаріат Арктичної ради, затверджено Положення про секретаріат і посадові обов'язки директора, прийнято Керівництво з персоналу, розроблено фінансові правила роботи Арктичної ради та переглянуто її Правила процедури [2, с. 9]. Наголосимо, що в Арктичній раді функціонує фінансовий фонд для підтримки проектів (Інструмент підтримки проектів), створений за рахунок внесків його учасників. По-третє, збільшення кількості учасників в Арктичній раді (окрім восьми держав-членів, у її роботі беруть участь «постійні учасники», а також неарктичні держави, міжнародні міжурядові та міжпарламентські організації, міжнародні неурядові організації, які набули статусу спостерігачів). По-четверте, держави приймають у рамках

Арктичної ради акти рекомендаційного характеру, що мають політичну вагу та слугують стимулом для укладення міжнародних угод із актуальних питань в регіоні. По-п'яте, членство в Арктичній раді дає змогу державам довести свій «арктичний статус» і брати участь у регіональному співробітництві. Негативною рисою її діяльності вважаємо відсутність суттєвих досягнень у вирішенні суперечок між державами в Північному полярному регіоні. Арктична рада усе ж функціонує як дискусійний політичний форум, на якому держави приймають акти «м'якого права», що не створюють для них міжнародних зобов'язань. На переконання М. Беккера, не можна недооцінювати значення Арктичної ради, адже вона має потенційні можливості для впливу на удосконалення управління в Північному полярному регіоні шляхом сприяння гармонізації національних законів і правил [18, р. 235].

Як уже зазначено вище, 12 травня 2011 року Данія, Ісландія, Канада, Норвегія, РФ, США, Фінляндія та Швеція підписали багатосторонній міжнародний договір регіонального характеру – *Угоду про співробітництво в авіаційному та морському пошуку і рятуванні в Арктиці* (Agreement on Cooperation on Aeronautical and Maritime Search and Rescue in the Arctic) з метою зміцнення співробітництва і координації у сфері авіаційного та морського пошуку і рятування в Північному полярному регіоні (ст. 2). Угода містить додаток та три доповнення до нього. Насамперед додаток визначає сферу застосування вище зазначеного міжнародного договору. Зокрема, він розмежовує авіаційні та морські пошуково-рятувальні райони між державами. Доречно зазначити, що, згідно зі ст. 15, дві держави-учасниці з прилеглими один до одного пошуково-рятувальними районами можуть за взаємною згодою змінювати інформацію щодо розмежування цих районів, вказану в п. 1 Додатка. Загалом доповнення до Додатка конкретизують певні аспекти окремих статей самої угоди. Доповнення 1 містить перелік компетентних органів держав, а Доповнення 2 – відомств, відповідальних за авіаційний та морський пошук і рятування. Своєю чергою, Доповнення 3 визначає рятувально-координаційні центри держав-учасниць угоди в Північному полярному регіоні. До того ж, ст. 7 встановлює правила проведення операцій з пошуку і рятування, а ст. 8 – порядок запиту щодо допуску на територію держави іншої держави для проведення відповідних операцій. Водночас ст. 9 визначає основні форми міждержавної кооперації у зазначеній сфері [8].

У зв'язку з активізацією судноплавства у водах Північного Льодовитого океану, 15 травня 2013 року між вісьмома державами Північного полярного регіону укладено *Угоду про співробітництво у сфері готовності та реагування на забруднення моря нафтою в Арктиці* (Agreement on Cooperation on Marine Oil Pollution, Preparedness and Response in the Arctic) з метою зміцнення співробітництва, координації і взаємної допомоги між державами у сфері готовності та реагування на забруднення нафтою в Північному полярному регіоні для захисту морського середовища від забруднення нею (ст. 1). Вона передбачає підтримання державами своїх національних систем швидкого та ефективного реагування на інциденти, які спричиняють забруднення нафтою

(ст.4). Загалом кожна така національна система налічує три основні складові: 1) компетентний національний орган, відповідальний за забезпечення готовності та реагування на забруднення нафтою; 2) національний цілодобовий оперативний пункт зв'язку, відповідальний за отримання і передачу повідомлень щодо забруднення нафтою; 3) орган, який має право від імені держави звертатися за допомогою або приймати рішення щодо надання допомоги іншій державі (ст. 5). Зауважимо, що угода містить чотири юридично необов'язкові доповнення (ст. 20): 1) компетентні національні органи; 2) національні цілодобові оперативні пункти зв'язку; 3) органи, які мають право звертатися за допомогою або приймати рішення стосовно надання допомоги іншій державі; 4) практичне керівництво з реалізації угоди [9].

Окрім того, 11 травня 2017 року під егідою Арктичної ради Данія, Ісландія, Канада, Норвегія, РФ, США, Фінляндія та Швеція підписали *Угоду про зміцнення міжнародного арктичного наукового співробітництва* (Agreement on Enhancing International Arctic Scientific Cooperation), прагнучи зміцнити співпрацю у сфері наукової діяльності для підвищення результативності та ефективності розвитку наукових знань про Арктику (ст. 2) [12].

Висновки. Отже, Арктична рада є основною регіональною міжнародною організацією, яка сприяє взаємодії держав та координації їхньої діяльності у Північному полярному регіоні. Створена як міжурядовий форум для співпраці держав в Арктиці, вона вплинула на становлення та розвиток міждержавного природоохоронного співробітництва. Незважаючи на певні недоліки в роботі Арктичної ради, держави спільними зусиллями змогли створити успішну платформу для дискусій та прийняття важливих рішень з широкого кола питань. Сьогодні Україна є перспективним учасником арктичного співробітництва, що має на меті в майбутньому отримати статус спостерігача в Арктичній раді.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Амираев Р. У.* Арктический Совет: структура, цели, деятельность / Р. У. Амираев // Вестник КРСУ. – 2011. – Том 11. – № 6. – С. 86–92.
2. *Антюшина Н. М.* Арктика: новый формат международного сотрудничества / Н. М. Антюшина. – Москва : Ин-т Европы РАН, 2014. – 138 с.
3. Арктический совет впервые не смог принять итоговую декларацию (07.05.2019). – URL : <https://www.dw.com/ru/арктический-совет-впервые-не-смог-принять-итоговую-декларацию/a-48638452>.
4. Декларація про заснування Арктичної ради від 19 вересня 1996 року. – URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_108#Text.
5. *Дмитрієв А. І.* Роль міжнародних організацій у світовому процесі глобалізації (Рецензія на монографію О. М. Шпакович «Вплив актів міжнародних організацій на внутрішні правопорядки держав-членів: теорія і практика») / А. І. Дмитрієв // Публічне право. – 2013. – № 1. – С. 418–420.
6. Міжнародне право: Основні галузі : підручник / В. Г. Буткевич та ін. – Київ : Либідь, 2004. – 816 с.
7. Нуукська декларація про навколишнє середовище і розвиток в Арктиці від 16 вересня 1993 року. – URL : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_556.
8. Соглашение о сотрудничестве в авиационном и морском поиске и спасании в Арктике от 12 мая 2011 года. – URL : <http://docs.cntd.ru/document/902395150>.

9. Соглашение о сотрудничестве в сфере готовности и реагирования на загрязнение моря нефтью в Арктике от 15 мая 2013 года. – URL : <http://docs.cntd.ru/document/499065181>.
10. Стратегия защиты окружающей среды Арктики от 14 июня 1991 года. – URL : <http://docs.cntd.ru/document/1902061>.
11. Україна ідеє в Арктику (17.12.2019). – URL : https://lb.ua/world/2019/12/17/445014_ukraina_idet_arktiku.html.
12. Agreement on Enhancing International Arctic Scientific Cooperation, signed at the Fairbanks Ministerial meeting, 11 May, 2017. – URL : <https://ufm.dk/forskning-og-innovation/internationalt-samarbejde/polarsamarbejder/samarbejdsaftale-om-forskning-i-arktisk-filer/agreement-on-enhancing-international-arctic-scientific-cooperation.pdf>.
13. Arctic Council Observer Manual for Subsidiary Bodies. Kiruna, Sweden. May 15, 2013. – URL : https://oaarchive.arctic-council.org/bitstream/handle/11374/939/EDOCS-3020-v1B-Observer-manual-with-addendum-finalized_Oct2016.pdf?sequence=13&isAllowed=y.
14. Arctic Council Secretariat. – URL : <https://arctic-council.org/en/about/secretariat/>.
15. Arctic Contaminants Action Program (ACAP). – URL : <https://arctic-council.org/en/about/working-groups/acap/>.
16. Arctic Economic Council. About us. – URL : <https://arcticeconomiccouncil.com/about-us/>.
17. Arctic Monitoring and Assessment Programme (AMAP). – URL : <https://arctic-council.org/en/about/working-groups/amap/>.
18. *Becker M. A.* Russia and the Arctic: Opportunities for Engagement Within the Existing Legal Framework / *M. A. Becker* // *American University International Law Review*. – 2010. – Volume 25. – Issue 2. – P. 225–250. – URL : <http://digitalcommons.wcl.american.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1068&context=auilr>.
19. *Bloom E. T.* Establishment of the Arctic Council / *E. T. Bloom* // *The American Journal of International Law*. – 1999. – Vol. 93. – № 3. – P. 712–722.
20. Conservation of Arctic Flora and Fauna (CAFF). – URL : <https://arctic-council.org/en/about/working-groups/caff/>.
21. Emergency Prevention, Preparedness and Response (EPPR). – URL : <https://arctic-council.org/en/about/working-groups/eppr/>.
22. Framework Document (Chapeau) for the Sustainable Development Programme. The Arctic Council. – Borrow, Alaska, 2000. – 2 p. – URL : https://oaarchive.arctic-council.org/bitstream/handle/11374/1657/EDOCS-931-v1-ACMMUS02_BARROW_2000_5b_Sustainable_Development_Program.PDF?sequence=1&isAllowed=y.
23. Icelandic Chairmanship. Arctic Council Chairmanship Program for 2019–2021. – URL : <https://arctic-council.org/en/about/chairmanship/>.
24. Observers. Arctic Council. – URL : <https://arctic-council.org/en/about/observers/>.
25. Permanent participants of the Arctic Council. – URL : <http://www.arctic-council.org/index.php/en/about-us/permanent-participants>.
26. Protection of the Arctic Marine Environment (PAME). – URL : <https://arctic-council.org/en/about/working-groups/pame/>.
27. Sustainable Development Working Group (SDWG). – URL : <https://arctic-council.org/en/about/working-groups/sdwg/>.
28. Task Forces and Experts Groups. Arctic Council. – URL : <https://arctic-council.org/en/about/task-expert/>.
29. The Ilulissat Declaration. Arctic Ocean Conference (27–29 May 2008). Ilulissat, Greenland, 2008. – 2 p. – URL : http://www.oceanlaw.org/downloads/arctic/Ilulissat_Declaration.pdf.
30. The Iqaluit Declaration. The First Ministerial Meeting of the Arctic Council. Iqaluit, Canada. September, 17–18, 1998. – 7 p. – URL : http://library.arcticportal.org/1269/1/The_Iqaluit_Declaration.pdf.

Стаття надійшла до редколегії 30.08.2019
Прийнята до друку 10.09.2019

**ARCTIC COUNCIL – A FORUM OF INTERNATIONAL COOPERATION
IN THE NORTHERN POLAR REGION**

Yana Pavko

*V. M. Koretsky Institute of State and Law, National Academy of Sciences of Ukraine,
4, Tryokhsviatitelska Str., Kyiv, Ukraine, 01601,
e-mail: yanapavko@gmail.com*

The article is devoted to the analysis of the Arctic Council's activities as a forum of international cooperation in the northern polar region. The establishment of the above-mentioned regional international organization in 1996 initiated cooperation of states on topical issues in the Arctic, especially in the field of environmental protection. The Arctic Council united eight states of the northern polar region, Arctic indigenous organizations which have the status of «permanent participants» and international organizations (intergovernmental, inter-parliamentary, non-governmental) which have received the status of observer. Like any organization, it has both advantages and disadvantages. In general, during the existence of the Arctic Council, states under its auspices have been able to adopt three important regional international treaties governing relations between them, as well as a number of «soft law» acts which have political weight. Ukraine has all chances to deepen cooperation with arctic states, having received the status of observer in the Arctic Council.

Key words: the Arctic; regional international organization; «soft law»; permanent participant; «Rovaniemi process»; observer.